

Projekt

z dnia 18.01.2021 r. Zatwierdzony przez Zarząd
Powiatu Tarnogórskiego

**UCHWAŁA NR
RADY POWIATU TARNOGÓRSKIEGO**

z dnia 2021 r.

**w sprawie przyjęcia „Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Realizowanego w Powiecie Tarnogórskim
w latach 2021 - 2023”**

Na podstawie art. 4 ust.1 pkt. 3a ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 920) i art. 180 pkt 1) ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r. poz. 821)

**Rada Powiatu
uchwała:**

§ 1. Przyjmuje się „Program Rozwoju Pieczy Zastępczej Realizowany w Powiecie Tarnogórskim w latach 2021 - 2023” w treści stanowiącej załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Tarnogórskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązywania od 1 stycznia 2021 roku.

§ 4. Uchwała zostanie ogłoszona w sposób zwyczajowo przyjęty.

PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ REALIZOWANY**W POWIECIE TARNOGÓRSKIM W LATACH 2021 - 2023****I. WPROWADZENIE**

W trosce o dobro dzieci całkowicie lub częściowo pozbawionych opieki rodziców, w celu zaspokojenia ich podstawowych praw do wzrastania w środowisku rodzinnym, tworzy się Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej.

Podstawą prawną do opracowania i wdrażania Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2020, poz. 821).

Zakłada się, że realizacja założonych w programie celów oraz współpraca z innymi organami przyniesie spodziewane efekty. Intencją rodzinnej pieczy zastępczej jest to, by rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka sprawowały opiekę nad dzieckiem tymczasowo. Jest to czas niezbędny do ustabilizowania sytuacji dziecka, czas pracy z rodzicami biologicznymi i zastępczymi w taki sposób, by dziecko wróciło do swoich rodziców lub zostało przysposobione.

Dla dzieci, których sytuacji nie będzie można ustabilizować, rodzinna piecza zastępcza trwać będzie do czasu osiągnięcia pełnoletności przez dziecko, a obowiązkiem rodziny zastępczej i osób prowadzących rodzinne domy dziecka będzie przygotowanie dziecka do samodzielnego życia.

Zgodnie z zapisami Ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej piecza zastępcza sprawowana jest w formie:

1) rodzinnej i są nią:

- rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne,
- rodzinne domy dziecka,

2) instytucjonalnej – placówki opiekuńczo-wychowawcze różnych typów.

II. DIAGNOZA PROBLEMU SPOŁECZNEGO

Diagnozę problemu społecznego dotyczącego pieczy zastępczej na terenie Powiatu Tarnogórskiego opracowano w oparciu o analizę danych na przestrzeni ostatnich czterech lat biorąc pod uwagę stan na ostatni dzień każdego roku.

Poniższe Tabele ilustrują ilość dzieci umieszczonych na terenie Powiatu Tarnogórskiego, dla których konieczne było zapewnienie opieki i wychowania w rodzinach zastępczych. Widać, iż ilość dzieci pozbawionych opieki rodziców na przestrzeni analizowanego okresu pozostaje na równym poziomie.

Tabela 1 Ilość dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Tarnogórskiego

Ilość dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Tarnogórskiego w tym:	2017	2018	2019	2020
Spokrewnionych	70	63	65	69
Niezawodowych	86	73	78	71
Zawodowych	31	27	28	29
Specjalistycznych	4	4	10	8
Pełniących funkcję pogotowia rodzinnego	8	4	8	5
Rodzinnych Domach dziecka	19	31	30	25
RAZEM	218	202	219	207* (wg otrzymanych postanowień)

Przedstawione w Tabeli nr 1 dane wskazują, iż w analizowanym okresie liczba dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Tarnogórskiego utrzymuje się na mniej więcej równym poziomie. Analiza danych dotyczących liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej poza Powiatem Tarnogórskim, wskazuje na dwukrotny wzrost liczby tych dzieci w 2020 roku. Związane jest to z umieszczeniem dzieci u krewnych, rozstrzygnięciami dotyczącymi właściwości Powiatu zobowiązanego do ponoszenia odpłatności przez odpowiednie organy. (Tabela 2).

Tabela 2 Dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych poza terenem Powiatu Tarnogórskiego

	2017	2018	2019	2020
Ilość dzieci	13	16	14	33* (wg faktycznego umieszczenia, a nie wg zawartych porozumień)

Tabela 3 Rodziny zastępcze na terenie Powiatu Tarnogórskiego

Ilość rodzin zastępczych na terenie Powiatu Tarnogórskiego w tym:	2017	2018	2019	2020
Spokrewnionych	56	52	53	56
Niezawodowych	67	58	61	55
Zawodowych	8	8	7	8
Specjalistycznych	2	2	4	4
Pełniących funkcję pogotowia rodzinnego	2	1	1	1
Rodzinnych Domach Dziecka	5	6	6	4
RAZEM	140	127	132	128* (wg otrzymanych postanowień sądu)

Tabele nr 3 przedstawia ilość rodzin zastępczych funkcjonujących w Powiecie Tarnogórskim, jak widać delikatnie spada liczba rodzin zastępczych, zwłaszcza odnotowuje się tendencję spadkową wśród rodzin niezawodowych.

Tabela 4 Zawodowe rodziny zastępcze

Zawodowe rodziny zastępcze	2017	2018	2019	2020
Zawodowe	8	8	8	9
Specjalistyczne	2	2	4	4
Pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	2	2	2	2
RDD	3	6	6	7
RAZEM	15	18	20	22

W tabeli 4 uwzględniono rodziny zamieszkujące na terenie Powiatu Tarnogórskiego pełniące swoją funkcję dla innych powiatów na podstawie porozumienia między Starostami (Żory, Siemianowice Śląskie, Bytom).

Nie wszystkie dzieci pozbawione opieki rodziców mogą zostać umieszczone w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Dotyczy to zwłaszcza małoletnich powyżej 13 roku życia, przejawiających objawy demoralizacji, sprawiających kłopoty wychowawcze, nie potrafiących prawidłowo funkcjonować w rodzinie. Ponadto, zauważalne jest, iż dzieci, które nie nawiązały więzi z rodziną zastępczą, z uwagi na wcześniejsze traumy i odrzucenia, w wieku dorastania sprawiają szereg problemów, z którymi rodziny zastępcze nie są w stanie sobie poradzić. Piecza zastępcza w odniesieniu do nich jest realizowana przez umieszczenie w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Dzieci wymagające umieszczenia w placówce typu socjalizacyjnego są w miarę posiadania wolnych miejsc przyjmowane przez placówki spoza Powiatu Tarnogórskiego. Na przestrzeni lat analizowanych w diagnozie można zaobserwować spadek ilości dzieci umieszczonych w pieczy instytucjonalnej. W 2020 roku pojawiły się umieszczenia z uwagi na stan zdrowia 2 dzieci pozbawionych opieki i wychowania rodziców w Zakładach Opiekuńczo Lecznicych na podstawie postanowienia sądu.

Tabela 5 Dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo - wychowawczych poza terenem Powiatu Tarnogórskiego

	2017	2018	2019	2020
Ilość dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych poza Powiatem Tarnogórskim	48	42	40	35* (wg faktycznego umieszczenia, a nie wg zawartych porozumień)

Rodziny zastępcze są ustanawiane przez właściwe sądy opiekuńcze. Jednym z warunków, jakie muszą spełniać osoby chcące sprawować nad dzieckiem pieczę zastępczą, jest ukończenie właściwego szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach regularnie organizuje i prowadzi szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych. Rodziny niespokrewnione z dziećmi po zakończonym szkoleniu przechodzą proces kwalifikacji do pełnienia tej funkcji. Dane liczbowe dotyczące ilości szkoleń w ostatnich czterech latach przedstawia Tabela 6. Dane za rok 2019 należy odczytywać w ten sposób, że w 2019 roku 17 rodzin ukończyło szkolenie, jednakże proces kwalifikacji rozpoczęli dopiero w 2020 r., czyli pełne kwalifikacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej otrzymali w 2020 roku.

Tabela 6 Szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych

	2017	2018	2019	2020
Liczba rozpoczętych edycji szkolenia	1	2	3	1* dla rodzin zawodowych
Liczba rodzin kandydackich zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzenia rodzinnego domu dziecka	7	8	11 rodzin otrzymało kwalifikacje. 17 rodzin ukończyło szkolenie	4 rodziny otrzymały kwalifikacje. 5 rodzin ukończyło szkolenie

Poniższe tabele – 7 i 8 – ukazują dane liczbowe dotyczące usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach wspiera proces usamodzielnienia przez pomoc finansową na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie w formie rzeczowej, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz zatrudnienia. Każdego roku tutaj Centrum organizuje też szkolenia dla wychowanków pieczy zastępczej, mające na celu przygotowanie ich do samodzielności. Młodzież ma możliwość uczestniczenia w szkoleniach zawodowych, które są współfinansowane ze środków Unii Europejskiej.

Tabela 7 Usamodzielniający się wychowankowie rodzin zastępczych

	2017	2018	2019	2020
ilość osób, którym wypłacono pomoc na kontynuowanie nauki	47	45	43	35
ilość osób, którym wypłacono pomoc na usamodzielnienie	6	8	8	7
ilość osób, którym wypłacono pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej	6	10	4	4
wsparcie procesu usamodzielnienia – ilość szkoleń	1	3	5	6

Tabela 8 Usamodzielniający się wychowankowie placówek opiekuńczo – wychowawczych

	2017	2018	2019	2020
ilość osób, którym wypłacono pomoc na kontynuowanie nauki	17	12	15	13
ilość osób, którym wypłacono pomoc na usamodzielnienie	4	2	1	2
ilość osób, którym wypłacono pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej	3	1	4	2
wsparcie procesu usamodzielnienia – ilość szkoleń	1	3	5	1

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach bardzo duży nacisk kładzie na profesjonalizację rodzin zastępczych. Każdego roku pozyskuje środki finansowe na organizację szkoleń podnoszących kompetencje rodzicielskie osób sprawujących pieczę zastępczą i zapobiegających występowaniu zjawiska wypalenia zawodowego. Ponadto przekazuje rodzinom zastępczym informacje o możliwości skorzystania ze szkoleń i warsztatów organizowanych przez różne instytucje i stowarzyszenia. W szkoleniach biorą udział głównie rodziny niespokrewnione, w szczególności zawodowe. Nie bez znaczenia pozostaje edukowanie i profilaktyka wobec dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Tabela 9 Szkolenia dla istniejących rodzin zastępczych

	2017	2018	2019	2020
Ilość szkoleń dla rodzin zastępczych	1	5	8	8
Ilość szkoleń/warsztatów dla dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	0	1	2	2

Poza tym dzieci umieszczone w pieczy zastępczej były objęte szeregiem działań w ramach realizacji projektów współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej. W 2020 roku dzieci były objęte między innymi: terapią metodą Tomatisa, rehabilitacją na basenie indywidualne, terapią metodą Weroniki Sherborne

- Integracją Sensoryczną,
- Terapią EEG Biofeedback,
- Diagnostyką FAS,

Terapią logopedyczną, pedagogiczną i psychoterapią.

Działaniami w ramach programów ze środków Unii Europejskiej objęte były również rodziny zastępcze. Rodziny były objęte między innymi:

poradnictwem lekarza psychiatry, lekarza rehabilitanta, lekarza seksuologa, lekarza neurologa, poradnictwem pedagogicznym, wyjazdowymi warsztatami terapeutycznymi, grupą wsparcia.

Każdego roku na terenie PCPR w Tarnowskich Górach odbywają się spotkania dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z ich rodzicami. Ilość spotkań na przestrzeni ostatnich trzech lat ilustruje poniższa tabela. Od 2012 roku za pracę z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonymi w pieczy zastępczej odpowiada właściwa gmina.

Tabela 10 Rodzice dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

	2017	2018	2019	2020
Spotkania z dziećmi na terenie PCPR – ilość spotkań	120*	128*	133*	77*
Ilość powrotów dzieci pod opiekę rodziców	17	8	12	4

* dodatkowo poza spotkaniami na terenie PCPR w analizowanym okresie, wiele dzieci przebywających w pieczy zastępczej w porozumieniu z PCPR spotykało się ze swoimi rodzicami biologicznymi poza siedzibą tutejszego Centrum, między innymi w domach rodzin zastępczych, w domu rodzin biologicznych, na placach zabaw, w parkach, w bawialniach itp. Część rodzin, szczególnie spokrewnionych organizuje spotkania we własnym zakresie. W 2020 roku z powodu pandemii ilość bezpośrednich spotkań była mniejsza.

Wynikiem utrzymywania regularnych kontaktów dzieci z rodzicami naturalnymi, pracy Koordynatorów i innych pracowników Centrum oraz współpracą z Ośrodkami Pomocy Społecznej dzieci powracają pod opiekę rodziców naturalnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach dzięki zatrudnieniu profesjonalnej kadry – pracownicy socjalni, pedagog, psycholog – umożliwia rodzinom zastępczym korzystanie ze specjalistycznego poradnictwa. Tabela 11 ilustruje ile rodzin zastępczych korzystało z tej formy wsparcia w ciągu ostatnich trzech lat. Sprawy, z którymi strony zwracały się po poradę dotyczyły problemów opiekuńczo-wychowawczych, zachowań dzieci, kryzysu szkolnego, adaptacji dziecka do nowego środowiska, konfliktów w rodzinie, w kwestiach prawnych to głównie pomoc w załatwieniu spraw spadkowych, wnioski o adopcję, sprawy alimentacyjne.

Tabela 11 Poradnictwo dla rodzin zastępczych

	2017	2018	2019	2020
Ilość rodzin zastępczych korzystających ze specjalistycznego poradnictwa	25	50	112	49

Ponadto każda rodzina zastępcza jest objęta wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej lub innego doświadczonego specjalisty, realizującego zadania koordynatora. Dzięki temu osoby prowadzące rodzinną pieczę zastępczą mają możliwość bieżącego konsultowania pojawiających się problemów.

Zdecydowana większość rodzin zastępczych chętnie korzysta z udziału w imprezach o charakterze integracyjnym takich jak: bale okolicznościowe, pikniki, konkursy, organizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Analiza powyższych danych wskazuje jednoznacznie, iż przyjęty w poprzednim okresie program rozwoju pieczy zastępczej w prawidłowy sposób wyznaczał kierunki działania, wskazuje to na następujące prawidłowości dotyczące pieczy zastępczej w Powiecie Tarnogórskim:

- Liczba dzieci, którym konieczne jest zapewnienie opieki w pieczy zastępczej, na przestrzeni analizowanych lat utrzymuje się na podobnym poziomie.
- Działania podejmowane wspólnie z gminami, w celu zapobiegania umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej są działaniami zmierzającymi w prawidłowym kierunku, to znaczy dzieci pozostają pod opieką rodziny bez konieczności ustanowienia rodziny zastępczej, jak również dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych wracają pod opiekę rodziców biologicznych.
- Dzieci powyżej 13 roku życia, które wymagają opieki, często trafiają do placówek pieczy instytucjonalnej poza Powiat Tarnogórski.
- Dzieci pozbawione opieki i wychowania rodziców, które z uwagi na stan zdrowia tego wymagają kierowane były przez sąd do Zakładów Opiekuńczo Lecznicych.
- Istnieje potrzeba zwiększenia ilości rodzin zastępczych, a przede wszystkim pozyskanie kandydatów na rodziny niezawodowe (maleje liczba rodzin). Ponadto z analizy danych wynika, iż obecnie średni wiek rodzin zastępczych kształtuje się na poziomie 50 roku życia.
- Dzieci wracają do rodzin biologicznych. Jednakże w dalszym ciągu konieczne jest podejmowanie przez gminy działań zmierzających do efektywniejszej pracy z rodzicami w środowisku ich zamieszkania, w celu reintegracji rodzin lub podejmowanie działań umożliwiających przysposobienie dzieci, w przypadku gdy ich powrót pod opiekę rodziców jest niemożliwy.
- Ze względu na malejącą liczbę rodzin zastępczych istnieje potrzeba tworzenia rodzin zawodowych, szczególnie takich, które będą gotowe zaopiekować się więcej niż trójką dzieci lub dziećmi ze szczególnymi potrzebami, małoletnimi matkami z dziećmi, dziećmi kierowanymi do pieczy zastępczej na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.
- W związku z pojawiającymi się trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi wzrasta potrzeba korzystania przez osoby sprawujące rodzinną pieczę zastępczą ze specjalistycznego poradnictwa i pomocy w rozwiązywaniu sytuacji trudnych. Niesie to za sobą konieczność podjęcia działań w celu zapewnienia odpowiedniej obsady profesjonalnej kadry, przygotowanej do pracy z rodziną (koordynatorzy, psychologzy, pedagodzy, specjaliści pracy z rodziną). Również wskazuje to na konieczność zapewnienia rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy oraz wprowadzenie oferty usług dla osób sprawujących pieczę zastępczą. Szereg oferowanych usług w ramach Projektów unijnych, z których chętnie korzystały rodziny zastępczych, prowadzący rodzinne domy dziecka i dzieci przebywające w pieczy zastępczej pokazał na potrzebę i konieczność udzielania takiego wsparcia.
- Istnieje konieczność zapewnienia miejsc w mieszkaniach chronionych dla dzieci opuszczających pieczę zastępczą.
- Wszystkie postanowienia Sądu są natychmiast realizowane, co oznacza, iż w Powiecie Tarnogórskim nie istnieje lista dzieci oczekujących na umieszczenie w pieczy zastępczej.

III. ADRESACI

Adresatami programu są:

- rodziny zastępcze,

- rodzinne domy dziecka,
- rodziny pomocowe,
- pełnoletni wychowankowie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- osoby opuszczające rodzinną i instytucjonalną pieczę zastępczą,
- dzieci umieszczone w pieczy zastępczej,
- rodzice dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

IV. PARTNERZY W REALIZACJI PROGRAMU

- ośrodki pomocy społecznej
- placówki edukacyjne
- urzędy miast i gmin
- placówki opiekuńczo-wychowawcze
- rodziny zastępcze
- rodzinne domy dziecka
- rodziny pomocowe
- policja
- straż miejska
- Powiatowy Urząd Pracy
- organizacje pozarządowe
- placówki służby zdrowia
- sądy
- kuratorzy dla nieletnich i dla dorosłych
- władze samorządowe
- wolontariusze
- media

V. CELE

Celem nadrzędnym programu rozwoju pieczy zastępczej jest zapewnienie opieki i wsparcia dzieciom i młodzieży z terenu Powiatu Tarnogórskiego, których rodzice nie są w stanie czasowo lub trwale takiej opieki nad nimi sprawować, w szczególności poprzez umożliwienie im wzrastania w środowisku rodzinnej pieczy zastępczej. Zadania zaplanowane do realizacji, ujęte w cele operacyjne, mają charakter profilaktyczny, prewencyjny, a także służą zwalczaniu problemu (jakim jest brak opieki nad dziećmi) i jego negatywnych konsekwencji. Cele operacyjne sformułowano w następujący sposób:

Cel operacyjny 1

Zapewnienie opieki zastępczej dla dzieci w ramach zasobów wewnątrzrodzinnych.

Działanie 1

Współpraca z gminami w celu ustalenia możliwości przejęcia opieki nad dzieckiem przez krewnych dziecka – między innymi poprzez:

- Zespoły Celowe w oparciu o *Forum współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty i zdrowia na rzecz kompleksowego wsparcia osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym*,
- projekty realizowane przez PCPR,
- projekty realizowane przez inne instytucje w których PCPR bierze udział.

Cel operacyjny 2

Edukacja społeczna i promocja rodzicielstwa zastępczego jako formy opieki nad opuszczonym dzieckiem – Akcja Kangurkowo

<u>Działanie 1</u>	Udział PCPR w zorganizowanych akcjach propagujących rodzicielstwo zastępcze
<u>Działanie 2</u>	Organizowanie imprez promujących rodzicielstwo zastępcze, w tym Dnia Rodzicielstwa Zastępczego
<u>Działanie 3</u>	Prowadzenie strony internetowej na domenę Kangurkowo
<u>Działanie 4</u>	Prowadzenie Fanpage Kangurkowo
<u>Działanie 5</u>	Nakręcenie wideoklipu
<u>Działanie 6</u>	Publikacja materiałów promocyjnych w lokalnych mediach

Cel operacyjny 3

Tworzenie nowych miejsc opieki i wychowania dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej

<u>Działanie 1</u>	Pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych
<u>Działanie 2</u>	Organizowanie i prowadzenie szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych
<u>Działanie 3</u>	Organizowanie i prowadzenie szkoleń dla dzieci kandydatów na rodziców zastępczych
<u>Działanie 4</u>	Prowadzenie badań psychologicznych i pedagogicznych kandydatów na rodziców zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodziny pomocowe.
<u>Działanie 5</u>	Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka

Cel operacyjny 4

Profesjonalizacja rodzicielstwa zastępczego poprzez tworzenie zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.

<u>Działanie 1</u>	Organizowanie i prowadzenie szkoleń dla kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego
<u>Działanie 2</u>	Zawieranie umów z rodzinami niezawodowymi o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej wg limitu określonego w punkcie VI programu. Limit dotyczy funkcjonujących rodzin niezawodowych, spełniających warunki do przekształcenia ich w rodziny zawodowe zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
<u>Działanie 3</u>	Zawieranie umów o utworzenie rodziny zawodowej z kandydatami do pełnienia w/w funkcji, zgodnie z potrzebami Powiatu w tym zakresie i po wyrażeniu zgody przez Zarząd Powiatu Tarnogórskiego
<u>Działanie 4</u>	Tworzenie rodzinnych domów dziecka zgodnie z potrzebami Powiatu w tym zakresie i po wyrażeniu zgody przez Zarząd Powiatu Tarnogórskiego

Cel operacyjny 5

Wspieranie merytoryczne istniejących rodzin zastępczych.

<u>Działanie 1</u>	Poszerzenie oferty szkoleń dla rodzin zastępczych, mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji oraz zapobieganie zjawisku wypalenia zawodowego
<u>Działanie 2</u>	Zwiększenie oferty poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz rodzin pomocowych
<u>Działanie 3</u>	Zwiększenie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej zakresu dostępu do specjalistycznej pomocy psychologicznej, pedagogicznej, medycznej itp.
<u>Działanie 4</u>	Poszerzenie oferty terapeutycznej dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, ich dzieci oraz dzieci przebywających w pieczy zastępczej
<u>Działanie 5</u>	Zwiększenie ilości rodzin zastępczych objętych opieką koordynatora
<u>Działanie 6</u>	Stworzenie właściwych warunków do zorganizowania grupy wsparcia dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i zachęcanie rodzin do skorzystania

- Działanie 7 z tej formy pomocy
Zapewnienie wsparcia rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka poprzez rodziny pomocowe
- Działanie 8 Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy
- Działanie 9 Zapewnienie rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka pomocy prawnej

Cel operacyjny 6

Integracja środowiska rodzin zastępczych

- Działanie 1 Organizacja grup wsparcia dla osób sprawujących pieczę zastępczą
- Działanie 2 Organizacja imprez i spotkań mających na celu integrację środowiska rodzin zastępczych

Cel operacyjny 7

Wspieranie procesu usamodzielnienia wychowanków opuszczających pieczę zastępczą

- Działanie 1 Prowadzenie grup edukacyjnych i szkoleń dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej
- Działanie 2 Tworzenie i pomoc w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia
- Działanie 3 Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia, w szczególności poprzez organizowanie szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe
- Działanie 4 Utworzenie mieszkania chronionego dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą

Cel operacyjny 8

Pełna stabilizacja sytuacji dziecka (w tym powrót do rodziny biologicznej lub adopcja)

- Działanie 1 Realizacja planu pomocy dziecku oraz współpraca przy realizacji planu pracy z rodziną dziecka, w szczególności dążenie do powrotu dzieci pod opiekę rodziców biologicznych lub adopcja.

VI. LIMIT ZAWODOWYCH RODZIN ZASTĘPCZYCH

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zakłada stopniowy przyrost zawodowych rodzin zastępczych wg przyjętego rocznego limitu. W Powiecie Tarnogórskim kształtuje się on następująco:

Limit zawodowych rodzin zastępczych zgodnie z art. 56 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

	2021	2022	2023
Liczba nowych rodzin zastępczych zawodowych	3 rodziny w ciągu 3 lat		

Określony w tabeli limit nie dotyczy rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Tarnogórskiego, z którymi umowy podpisali starostowie lub prezydenci innych powiatów lub miast na prawach powiatu.

VII. ZAKŁADANE REZULTATY

Program ma charakter ogólny i wytycza kierunki działań w obszarze pieczy zastępczej. Realizacja części zadań jest niemożliwa do bezpośredniej weryfikacji w procesie prostego, fizycznego monitoringu. Z tego powodu zakładane rezultaty programu określono w następujący sposób:

- zaspokojenie potrzeb dzieci - stabilizacja, poczucie bezpieczeństwa, prawo do wychowywania się w rodzinie,
- odbudowanie zdolności do tworzenia więzi rodzinnych,
- życiowe usamodzielnienie osób i rodzin oraz ich integracja ze środowiskiem,

- rozwój kompetencji wychowawczych osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą,
- samodzielne rozwiązywanie problemów w szczególności rodzinnych i związanych z opieką nad dzieckiem,
- przychylność społeczna dla rodzicielstwa zastępczego, przełamanie stereotypów (mierzona np. ilością zgłoszeń rodzin na szkolenie dla kandydatów na rodziców zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka),
- zwiększenie skuteczności działań sprzyjających pozyskiwaniu kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- większa ilość zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka, tworzona w miarę środków finansowych posiadanych przez samorząd,
- zmniejszenie liczby dzieci objętych opieką w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- zwiększenie ilości powrotów dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej do naturalnych rodziców,
- większa liczba adopcji dzieci z uregulowaną sytuacją prawną,
- niższe koszty opieki i wychowania.

VIII. MONITORING PROGRAMU

Przedmiotem monitorowania będą wybrane wskaźniki oceny efektów i korzyści realizacji każdego z celów operacyjnych programu. Monitoring będzie dokonywany raz w roku poprzez analizę jakościową i ilościową realizacji programu. Okresem monitorowania jest rok kalendarzowy. Wynikiem monitoringu będzie coroczna informacja przekazana Staroście i Radzie Powiatu Tarnogórskiego w formie sprawozdania do końca marca każdego roku, jako integralna część sprawozdania z działalności PCPR.

IX. WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU

Cel operacyjny 1

Zapewnienie opieki zastępczej dla dzieci w ramach zasobów wewnątrzrodzinnych

	ZADANIE	WSKAŹNIK	REALIZATORZY
1	Współpraca z gminami w celu ustalenia możliwości przejęcia opieki nad dzieckiem przez krewnych dziecka	Ilość powołanych Zespołów Celowych związanych z zagrożeniem separacji dzieci od rodziców Ilość programów realizowanych przez PCPR lub w których PCPR wzięło udział Liczba kandydatów na rodziców zastępczych spośród krewnych dziecka wskazanych sądowi przez PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach (PCPR), ośrodki pomocy społecznej (OPS)

Cel operacyjny 2

Edukacja społeczna i promocja rodzicielstwa zastępczego jako formy opieki nad opuszczonym dzieckiem – Akcja Kangurkowo

	ZADANIE	WSKAŹNIK	REALIZATORZY
1	Udział PCPR w zorganizowanych akcjach propagujących rodzicielstwo zastępcze	Liczba i nazwa akcji, do których przystąpił PCPR	PCPR
2	Organizowanie imprez promujących rodzicielstwo zastępcze, w tym Dnia Rodzicielstwa Zastępczego	Liczba zorganizowanych imprez, Liczba rodzin biorących udział w imprezach	PCPR, NGO

3	Prowadzenie strony internetowej na domenę Kangurkowo	Wykaz aktualizacji strony	PCPR
4	Prowadzenie Funpage Kangurkowo	Ilość polubień, Ilość wyświetleń w miesiącu	PCPR
5	Nakręcenie wideoklipu	Wideoklip	PCPR
6	Publikacja materiałów promocyjnych w lokalnych mediach	Ilość publikacji	PCPR

Cel operacyjny 3

Tworzenie nowych miejsc opieki i wychowania dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej.

	ZADANIE	WSKAŹNIK	REALIZATORZY
1	Pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych	Ilość wniosków o przyjęcie na szkolenie dla kandydatów na rodziców zastępczych	PCPR
2	Organizowanie i prowadzenie szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych	Ilość zorganizowanych szkoleń, Liczba osób biorących udział w szkoleniu Ilość osób, które ukończyły szkolenie	PCPR
3	Prowadzenie badań psychologicznych i pedagogicznych kandydatów na rodziców zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych	Liczba wydanych opinii psychologiczno - pedagogicznych	PCPR
4	Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka	Liczba wydanych zaświadczeń kwalifikacyjnych	PCPR
5	Organizowanie i prowadzenie szkolenia dla dzieci biologicznych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	Ilość przeprowadzonych szkoleń Ilość osób biorących udział w szkoleniach	PCPR

Cel operacyjny 4

Profesjonalizacja rodzicielstwa zastępczego poprzez tworzenie zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka

	ZADANIE	WSKAŹNIK	REALIZATORZY
1	Tworzenie zawodowych rodzin zastępczych wg limitu określonego w punkcie VI programu	Liczba podpisanych z rodzinami umów o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej	PCPR
2	Tworzenie zawodowych rodzin zastępczych – poza limitem	Liczba podpisanych z kandydatami umów o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej	PCPR
3	Tworzenie rodzinnych domów dziecka	Liczba utworzonych rodzinnych domów dziecka	PCPR
4	Organizowanie i prowadzenie szkoleń dla kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze, prowadzących rodzinne domy	Ilość zorganizowanych szkoleń	PCPR

dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego	Ilość osób biorących udział w szkoleniach	
---	---	--

Cel operacyjny 5

Wspieranie merytoryczne istniejących rodzin zastępczych

	ZADANIE	WSKAŹNIK	REALIZATORZY
1	Poszerzenie oferty szkoleń dla rodzin zastępczych, mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji oraz zapobieganie zjawisku wypalenia zawodowego	Liczba zorganizowanych szkoleń, Liczba rodzin biorących udział w szkoleniach	PCPR
2	Zwiększenie oferty poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz rodzin pomocowych	Liczba udzielonych porad, Liczba rodzin korzystających z poradnictwa	PCPR
3	Zwiększenie oferty poprzez dostęp do specjalistycznej pomocy psychologicznej, pedagogicznej, medycznej itp.	Ilość dzieci korzystających ze specjalistycznych usług	PCPR
4	Poszerzenie oferty terapeutycznej dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, ich dzieci oraz dzieci przebywających w pieczy zastępczej	Ilość form terapii, programów terapeutycznych, Liczba rodzin lub dzieci uczestniczących w terapii, w tym indywidualnej lub systemowej	PCPR
5	Zwiększenie ilości rodzin zastępczych objętych opieką koordynatora	Liczba rodzin objętych opieką koordynatora, Liczba koordynatorów	PCPR
6	Stworzenie właściwych warunków do zorganizowania grupy wsparcia dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i zachęcanie rodzin do skorzystania z tej formy pomocy	Liczba spotkań grup wsparcia w ciągu roku, liczba rodzin korzystających z grupy wsparcia	PCPR
7	Zapewnienie wsparcia rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poprzez rodziny pomocowe	Liczba umów podpisanych z rodzinami na pełnienie funkcji rodziny pomocowej	PCPR
8	Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy	Liczba rodzin objętych pomocą wolontariuszy	PCPR, NGO
9	Zapewnienie rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka pomocy prawnej	Liczba rodzin korzystających z pomocy prawnej	PCPR

Cel operacyjny 6

Integracja środowiska rodzin zastępczych

	ZADANIE	WSKAŹNIK	REALIZATORZY
1	Organizacja grup wsparcia dla osób sprawujących pieczę zastępczą	Liczba spotkań grup wsparcia w ciągu roku, Liczba rodzin korzystających z grupy wsparcia	PCPR
2	Organizacja imprez i spotkań mających na celu integrację środowiska rodzin zastępczych	Liczba i tematyka zorganizowanych imprez i spotkań, Liczba rodzin biorących udział w imprezach	PCPR

Cel operacyjny 7

Wspieranie procesu usamodzielnienia wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.

	ZADANIE	WSKAŹNIK	REALIZATORZY
1	Prowadzenie grup edukacyjnych i szkoleń dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej	Liczba zrealizowanych szkoleń dla usamodzielniających się wychowanków, Liczba osób biorących udział w szkoleniach	PCPR
2	Tworzenie i pomoc w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia	Liczba IPU napisanych przy udziale pracowników zespołu ds. pieczy zastępczej	PCPR
3	Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz zatrudnienia, w szczególności poprzez organizowanie szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe	Ilość spraw prowadzonych przez pracowników PCPR, ilość zorganizowanych szkoleń lub kursów, ilość osób biorących udział w szkoleniach, kursach	PCPR
4	Utworzenie mieszkania chronionego dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	Ilość miejsc w mieszkaniu	PCPR

Cel operacyjny 8

Pełna stabilizacja sytuacji dziecka (w tym powrót do rodziny biologicznej lub adopcja)

1	Realizacja planu pomocy dziecku oraz współpraca przy realizacji planu pracy z rodziną dziecka, w szczególności dążenie do powrotu dzieci pod opiekę rodziców biologicznych lub adopcja	Ilość powrotów dzieci do rodziców biologicznych, Ilość adopcji	PCPR, OPS
---	--	--	-----------

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Źródła finansowania	Główne przeznaczenie	2019	2020
----------------------------	-----------------------------	-------------	-------------

Środki własne samorządu powiatowego oraz samorządów gminnych	1. Środki własne powiatu: Placówki opiekuńczo wychowawcze: Rodziny zastępcze: Promocja i integracja rodzin zastępczych (Kangurkowo):	2 033 498,58 zł 3 483 232,97 zł 12 191,78 zł - 1 249 517,44 zł	2 063 049,71 zł 3 748 354,51 zł 3 312,49 zł - 1 302 501,47 zł
	2. Zwrot : udział gminy: 10%, 30%, 50% wydatków na opiekę i wychowanie kolejno w pierwszym, drugim i trzecim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej	- 718 102,03 zł - 54 032,60 zł	- 750 733,04 zł - 68 078,43 zł
	3. Zwrot kosztów z tytułu porozumień z właściwymi do ponoszenia kosztów powiatami	3 507 271,26 zł	3 693 403,77 zł
	4. zwrot: opłaty rodziców -----		
	Różnica (środki własne powiatu – zwroty)		
Środki budżetowe administracji rządowej	Dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu pieczy zastępczej oraz zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej	Program koordynator rodzinnej pieczy zastępczej 31 383,00 zł Program „Dobry start” 57 730,00 zł dodatki wychowawcze 1 035 299,31 zł	0,00 zł 53 030,00 zł 1 056 045,64 zł
Środki budżetowe samorządu województwa	Konkursy ogłaszane przez Zarząd Województwa Śląskiego	0,00 zł	0,00 zł
Środki organizacji pozarządowych	Środki własne organizacji pozarządowych przy organizacji imprez promujących rodzicielstwo zastępcze	0,00 zł pomoc osobowa i rzeczowa przy organizacji imprez integracyjnych	0,00 zł
Środki strukturalne Unii Europejskiej	Współfinansowanie zadań związanych wsparciem systemu pieczy zastępczej określonych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014 – 2020 (Projekt „Teraz My”) oraz nowych zadań współfinansowanych z	Projekt „Teraz My” bez kosztów zatrudnienia koordynatora 47 256,32 zł Projekt „Powiatowe Centrum Usług Społecznych”	93 018,32 zł

	Europejskiego Funduszu Społecznego EFS + w ramach kolejnego etapu wdrażania środków z Unii Europejskiej na lata 2021-2027 lub innych	bez kosztów zatrudnienia koordynatorów 284 427,74 zł	286 634,68 zł
	Finansowanie zadań związanych ze wsparciem systemu pieczy zastępczej Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój lata 2014 - 2020	Projekt "Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-10 0,00 zł	468 544,53 zł

Opracował:

Zespół ds. pieczy zastępczej
w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie
w Tarnowskich Górach

Wstępnie zatwierdził:

Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Tarnowskich Górach
Klaudia Zyśk

Uzasadnienie

Podstawą prawną do opracowania i wdrożenia „Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Realizowanego w Powiecie Tarnogórskim w latach 2021 - 2023” jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nadrzędnym celem programu, a zarazem zadaniem powiatu nałożonym przez przedmiotową ustawę, jest zapewnienie opieki i wsparcia dzieciom i młodzieży z terenu Powiatu Tarnogórskiego, których rodzice nie są w stanie czasowo lub trwale takiej opieki nad nimi sprawować. Zadania zaplanowane do realizacji, ujęte w cele operacyjne, mają charakter profilaktyczny, prewencyjny, a także służą zwalczaniu problemu (jakim jest brak opieki nad dziećmi) i jego negatywnych konsekwencji. Program rozwoju pieczy zastępczej zakłada także zapewnienie różnych form wsparcia istniejącym rodzinom zastępczym, profesjonalizację rodzicielstwa zastępczego oraz stały rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.

Program ma charakter ogólny i wytycza kierunki działań w obszarze pieczy zastępczej.

Zadania związane z pieczą zastępczą wynikają wprost z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wiele działań zawartych w programie mieści się w zadaniach ustawowych.

Mając na uwadze doświadczenia wynikające z realizacji Programu w latach ubiegłych, a także potrzeby Powiatu w zakresie pieczy zastępczej szczególnie uwagę zwrócono na pozyskiwanie i szkolenie nowych kandydatów na rodziców zastępczych. W ramach Programu zaplanowano kontynuację kampanii społecznej promującej rodzicielstwo zastępcze „Kangurkowo”

Działania promocyjne są konieczne z uwagi na stałą potrzebę pozyskiwania nowych rodzin zastępczych oraz rezygnację już istniejących rodzin z pełnienia swojej funkcji (np. z powodu wieku) oraz dużą ilość dzieci umieszczanych w domach dziecka.

Zapewnienie pieczy zastępczej jest zadaniem własnym powiatu. Z punktu widzenia potrzeb psychologicznych dziecka najkorzystniejszą formą pieczy zastępczej jest rodzinna – rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe i rodzinne domy dziecka. Umieszczanie dzieci w domach dziecka powinno być rozwiązaniem ostatecznym. Rodzinne formy pieczy zastępczej są także formą zapewnienia opieki dzieciom korzystniejszą dla Powiatu z punktu widzenia ekonomicznego.

Pragniemy podkreślić, że obejmowanie dzieci opieką w ramach pieczy zastępczej powinno mieć czasowy charakter – do momentu, w którym możliwy będzie ich powrót pod opiekę rodziny biologicznej lub przysposobienie.

Źródłem finansowania zarówno zadań wynikających z delegacji ustawowej jak i Programu są:

- środki własne Powiatu i innych samorządów,
- dotacje z budżetu Państwa,
- środki budżetowe samorządu województwa,
- środki własne organizacji pozarządowych,
- środki strukturalne Unii Europejskiej.